

Artikli 35 alusel läbiviidud komisjoni kontrollkäigu peamised järeldused

EESTI RIIKLIK KESKKONNA KIIRGUSSEIRE VÕRK

Kuupäev:	19.–23. september 2005
Kontrollirühm:	Hr V. Tanner (rühma juht) Hr P. Vallet Hr E. Henrich (riigi lähetatud ekspert – Austria) Hr Y-H. Bouget (riigi lähetatud ekspert – Prantsusmaa)
Aruande viide:	EE-05/04

SISSEJUHATUS

Euratomi asutamislepingu artikliga 35 on ette nähtud, et iga liikmesriik loob vajalikud vahendid õhu, vee ja pinnase kiirgustaseme pidevseireks ja põhiliste ohutusnormide järgimiseks.

Lisaks on artikliga 35 antud Euroopa Komisjonile õigus kontrollida kohapeal selliste vahendite tööd ja tõhusust.

Euratomi asutamislepingu artikli 35 alusel teostatud kontrolli peamiseks eesmärgiks oli anda erapooletu hinnang seirevahendite nõuetekohasuse kohta järgmistes valdkondades:

- konkreetsetel objektidel tekkivad ning keskkonda paisatavad vedelad ja gaasilised radioaktiivsed heitmed;
- keskkonna kiirgustase objekti perimeetril ning ümbritsevas mere-, maismaa- ja veekeskkonnades, võttes arvesse kõiki võimalikke kiiritusradasid;
- keskkonna kiirgustase liikmesriigi territooriumil.

Nimetatud hinnangu saamiseks külastas Euroopa Komisjoni kontrollirühm ajavahemikul 19.–23. septembrini 2005:

- Kiirguskeskust,
 - Sillamäe radioaktiivsete jäätmete hoidlat ja Ökosili laborit,
 - Paldiski Vene sõjalaevastiku endise õppekeskuse tuumaobjekti (edaspidi Paldiski objekt),
 - Eesti Veterinaar- ja Toiduametit,
 - meteoroloogiajaamu Harkus, Narva-Jõesuus ja Kundas.
-

Pöörates asjakohast tähelepanu kontrollkäigu võimalustele ja arvestades programmi läbiviimiseks ettenähtud lühikest aega, lepiti kokku, et põhitähelepanu pööratakse:

- riikliku keskkonnaseire ja proovivõtmise programmi ülesehitusele (1),
- Kiirguskeskuse mõõtelaborile (2),
- reaajas toimivatele automaatsetele seiresüsteemidele (3),
- keskkonnaseire programmile Paldiski objektil (4) ning
- keskkonnaseire programmile Sillamäe objektil (5).

Käesolevas aruandes antakse ülevaade kontrollirühma järeldustest ja vastavatest soovitudest.

Soovitused adresseeriti keskkonnaministeeriumile, põllumajandusministeeriumile, Kiirguskeskusele ja Eesti Veterinaar- ja Toiduametile.

PEAMISED JÄRELDUSED

Kavandatud kontrolliprogramm viidi lõpule selleks ettenähtud aja jooksul. Kasulikuks osutusid enne visiidi algust saadud teave ning kontrollimise käigus ja pärast seda saadud dokumendid.

1. Peamised järeldused keskkonna kiirgusseire ja proovivõtmise Eesti riikliku programmi ning asjakohase regulatiivse kontrolli ülesehituse kohta

Keskkonna kiirgusseire ja proovivõtmise rajatistes läbiviidud kontrollitegevus:

- 1.1 kinnitas, et regulatiivsete kohustustega ettenähtud proovivõtuvahendid on olemas ja toimivad;
- 1.2 tõendas, et seire- ja proovivõtumeetodid on üldiselt piisavad;
- 1.3 tõendas, et kvaliteedi tagatakse ja kontrolli teostatakse kirjaliku menetluskorra ja tööjuhendite alusel.
- 1.4 Programmi ülesehituse suhtes tegi kontrollirühm järgmised tähelepanekud:
 - segatoidu proovide võtmise sagedus Tallinna haiglas on väike ja nende proovide representatiivsus ei pruugi olla optimaalne;
 - toidu- ja loodussaaduste proovide võtmise ajavahemik pole hästi määratletud;
 - vihmavee ja rohttaimede proovide võtmist ei ole ette nähtud;
 - allhankena teostatavate tööde puhul peavad proovivõtumeetodid olema asjakohaselt vormistatud.

Kontrollirühm soovib Eestil võrrelda oma seireprogrammi teiste liikmesriikide programmidega, pöörates erilist tähelepanu proovivõtmise viisile ja sagedusele. Kontrollirühm soovib programmi uuesti läbi vaadata, et kõrvaldada eespool nimetatud puudujäägid ning viia programm kooskõlla teistes liikmesriikides praktiseeritava hea tavaga.

2. Peamised järeldused regulatiivset kontrolli teostava Kiirguskeskuse mõõtelabori kohta

Kontrollitegevus, mis viidi läbi Kiirguskeskuse mõõtelaboris, kus analüüsitakse vedelates proovides, õhufiltrite ja toiduainete proovides leiduvate radionukliidide sisaldust:

- 2.1 tõendas, et labor on hästi varustatud ja vastava väljaõppega töötajaid on piisavalt;
- 2.2 tõendas, et kvaliteeti tagatakse ja kontrolli teostatakse akrediteeringute, kirjaliku menetluskorra ja tööjuhendite ning teiste laboritega läbiviidud võrdlusmõõtmiste alusel.

Mõõtmiste usaldusväärsuse parandamiseks ja lihtsustamiseks soovib kontrollirühm arendada Kiirguskeskuse mõõtelaboris kasutatavat gamma-spektromeetria riist- ja tarkvara ühtlustatud süsteemi suunas, et tagada mõõtmisoperatsioonide paindlikkust ja suuremat usaldusväärsust ning piisavat mõõtmisjõudlust hädaolukorras. Paraneks ka tulemuste võrreldavus ning töötajate väljaõpe ja aparatuuri hooldus muutuksid lihtsamaks.

3. Peamised järeldused reaajas toimiva Eesti automaatse kiirgusseirevõrgu kohta

Keskkonna automaatset kiirgusseiret teostatavates rajatistes läbiviidud kontrollitegevus:

- 3.1 kinnitas, et regulatiivsete kohustustega ettenähtud seirevõrgu vahendid on olemas ja toimivad;
- 3.2 kinnitas, et keskkonna kiirgustaset kontrollitakse ja proove võetakse kooskõlas regulatiivsete kohustustega;
- 3.3 tõendas, et seirevõrk ja proovivõtuvahendid on üldiselt piisavad ning proovivõtuprogramm rahuldav;
- 3.4 tõendas, et kvaliteeti tagatakse ja kontrolli teostatakse kirjaliku menetluskorra ja tööjuhendite alusel.

Kontrollirühm soovib Kiirguskeskusel tagada, et reaajas toimiva seiresüsteemi keskandmebaasi haldamiseks oleksid pädevad töötajad pidevalt kättesaadavad.

4. Peamised järeldused Paldiski seireprogrammi kohta

Paldiski objektil keskkonna kiirgusseire ja proovivõtmise osas läbiviidud kontrollitegevus:

- 4.1 kinnitas, et regulatiivsete kohustustega ettenähtud proovivõtuvahendid on olemas ja toimivad;
- 4.2 kinnitas, et keskkonna kiirgustaset kontrollitakse ja proove võetakse kooskõlas regulatiivsete kohustustega;
- 4.3 tõendas, et seire- ja proovivõtuvahendid on üldiselt piisavad ning proovivõtureprogramm rahuldav;
- 4.4 tõendas, et kvaliteeti tagatakse ja kontrolli teostatakse kirjaliku menetluskorra ja tööjuhendite alusel.

Kontrolli käigus märkusi ei tehtud.

5. Peamised järeldused Sillamäe seireprogrammi kohta

Sillamäe objektil keskkonna kiirgusseire ja proovivõtmise osas läbiviidud kontrollitegevus:

- 5.1 kinnitas, et regulatiivsete kohustustega ettenähtud proovivõtuvahendid on olemas ja toimivad;
- 5.2 kinnitas, et keskkonna kiirgustaset kontrollitakse ja proove võetakse kooskõlas regulatiivsete kohustustega;
- 5.3 tõendas, et seire- ja proovivõtuvahendid on üldiselt piisavad ning proovivõtureprogramm rahuldav;
- 5.4 tõendas, et kvaliteeti tagatakse ja kontrolli teostatakse kirjaliku menetluskorra ja tööjuhendite alusel.

Kontrolli käigus märkusi ei tehtud. Kontrollirühm rõhutab, et Sillamäe objektil on vaja teostada pikaajalist kiirgusseiret. Pideva ja usaldusväärse seireprogrammi tagamiseks ka tulevikus tuleb selgelt määratleda kohustused ja eraldada pikaajalise seireprogrammi jaoks vajalikud ressursid.

JÄRELDUSED

- 6.1 Kontrollkäik oli edukas ja kõik püstitatud eesmärgid täideti. Euratomi asutamislepingu artikli 35 alusel läbiviidud kontrollitegevus näitas, et Eesti territooriumil õhu, vee ja pinnase kiirgustaseme pidevaks seireks vajalikud vahendid on piisavad. Komisjon võib nende vahendite toimivuse ja tõhususe vastavust tõendada.
- 6.2 Mõned puudused siiski leiti ja komisjon koostas Eesti pädevatele asutustele soovitusel, eesmärgiga need puudused kõrvaldada. Soovitused ei mõjuta üldist järeldust selle kohta, et keskkonna kiirgusseire Eestis vastab Euratomi asutamislepingu artiklis 35 sätestatule.
- 6.3 Komisjon soovib olla kursis meetmetega, mida Eesti pädevad asutused võtavad soovitude raames.
- 6.4 Kontrollirühm tänab kõiki asjaomaseid isikuid väga hea koostöö eest.

V. TANNER

Rühma juht